

СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА БІЗНЕСУ

Зовнішньоекономічна стратегія України в умовах воєнного стану

Терехов В. І.

*д. е. н., професор, професор кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: victorT@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3400-6833*

Філатов С. А.

*к. т. н., доцент кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: filatovy@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-9831-7051*

Відповідно до положень ст. 9 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (Закон «Про ЗЕД») Верховна Рада України є найвищим органом, що здійснює державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, і саме до її повноважень належить прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та / або не дружні дії інших держав шляхом встановлення повного / часткового ембарго на торгівлю, позбавлення РНС або пільгового спеціального режиму. Водночас, статтею 29 Закону про ЗЕД також передбачено, що у разі якщо дискримінаційні та/або недружні дії щодо України застосовуються державою, визнаною ВРУ державою-агресором та / або державою-окупантом, заходи у відповідь можуть застосовуватися за рішенням Кабінету Міністрів України за спрощеною процедурою [1].

Протягом 9 місяців 2022 року підготовка проектів регуляторних актів Мінекономіки здійснювалася відповідно до вимог, визначених Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності») в умовах правового режиму воєнного стану на всій території України, відповідно до Указу Президента України 24.02.2022 № 64/2022 та Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

Згідно із частиною другою статті 3 Закону при прийнятті регуляторних актів з питань запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану регуляторні процедури, визначені Законом не застосовуються. Зокрема це стосується питань організації оборони важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, використання потужностей та трудових ресурсів підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, зміна режиму їх роботи, а також створення умов праці відповідно до законодавства про працю тощо, визначених Планом запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 № 181-р. [3].

Серед загальних факторів, що на фоні війни в центрі Європи на території України, впливають на формування показників експорту, слід виділити такі:

- зміни у життєдіяльності багатьох держав, в попередні два роки через пандемію Covid-19 (посилено роль державного управління у надзвичайних умовах; запроваджено санітарно-епідеміологічні заходи; встановлено обмеження пересування громадян та їх трудової діяльності; введено дистанційні форми освіти та праці);

- зниження ділової активності промислових підприємств та скорочення виробництва в усіх країнах, що призвело до глобального зменшення попиту та, як наслідок, падіння цін на світових товарних ринках; сировинна спрямованість українського експорту та суттєва залежність вітчизняних підприємств від зовнішнього ринку збуту, враховуючи існуючу волатильність кон'юнктури світових ринків, що обумовлює залежність обсягу надходження валютних ресурсів від зовнішніх цінових коливань.

Специфічними для України факторами на фоні розгорнутої повномасштабної війни РФ стали:

- падіння на 35 відсотків ВВП через неможливість повноцінного товаровиробництва;
- руйнування інфраструктури національного виробництва та соціальної сфери;
- неможливість повноцінного товарного обміну, в першу чергу експорту, через блокування портів (металопрокат на сході, зернових-з боку заблокованих портів чорноморського регіону, мінування ворогом його акваторії).

На початок року Україна продовжувала відставати в розвитку з точки зору продуктивності праці, енергоефективності, доданої вартості в промисловості та в сільському господарстві. Причинами такої стагнації є відсутність інвестицій, поступова зношеність та відсутність модернізації обладнання, повільні темпи запозичення та розвитку передових технологій та інновацій у виробництві.

В цих умовах відправною точкою під час прийняття послідовних рішень щодо зовнішньоекономічної стратегії має стати проведення комплексного аудиту національної економіки у післявоєнний період.

Стратегія повинна визначати довгострокову економічну візію, принципи і цінності, “червоні лінії” (неприпустимі напрями руху), ключові напрями (вектори) економічного розвитку, а також основні завдання державної економічної політики та цільові індикатори.

Зокрема, Україна прагне стати впливовим учасником міжнародних економічних відносин, надійним економічним партнером у світі, завдяки реалізації наступних цілей:

- забезпечення взаємовигідної торгівлі з країнами світу та досягнення розширеного доступу до зовнішніх ринків;
- підвищення конкурентоспроможності українських товарів та послуг, створення позитивного іміджу країни та забезпечення присутності українських виробників на міжнародних ринках;
- модернізація прикордонної інфраструктури та забезпечення ефективного митного регулювання;
- впровадження збалансованої імпоротної політики з комплексною оцінкою потенційного впливу, яка стимулюватиме переважно інвестиційний, а не споживчий імпорт.

Досягнення стратегічних цілей дасть змогу збільшити обсяги українського експорту та розширити його географічну структуру шляхом:

- поглиблення торговельної співпраці з ЄС;
- виходу на ключові ринки Азії, Африки та Латинської Америки;
- підтримки та просування українського експорту у світі;
- вирішення питання асиметричності торговельних угод;
- спрощення проходження митних процедур на українському митному кордоні;
- захисту виробничого та експортного потенціалу національних виробників;
- збереження доступу українських товарів на зовнішні ринки;

- фінансова підтримка зарубіжних партнерів.

Проведене дослідження показало і визначило, що економіка України має бути сконцентрована на двох напрямках зовнішньоекономічної діяльності: адаптації діяльності в умовах воєнного стану (періоду внутрішніх та зовнішніх економічних шоків) та використання нових переваг, пов'язаних з гармонізацією законодавства України до вимог ЄС, створенням регіонального спільного ринку, використанням нових іноземних технологій, політикою Міжнародного валютного фонду.

Ключові слова: Україна, зовнішньоекономічна стратегія, воєнний стан, законодавство.

Список використаних джерел

1. Закон України від 16.04.1991 «Про зовнішньоекономічну діяльність».
2. Указ Президента України 24.02.2022 № 64/2022 та Закону України «Про правовий режим воєнного стану»]
3. Прогноз розвитку світової економіки до 2030 // Український інститут майбутнього. Електронний ресурс <https://strategy.uifuture.org/prognoz-rozvitku-sv%D1%96tovoi-om%D1%96ki-do-2030e.html>